

Isabel
Allende
Maya'nın
Günlüğü

ROMAN

3. BASKI
Çeviri: İNCİ KUT

♥ can
çağdaş

ISABEL ALLENDE

MAYA'NIN
GÜNLÜĞÜ

Can Çağdaş

Maya'nın Günlüğü, Isabel Allende
İspanyolca aslından çeviren: İnci Kut
El cuaderno de Maya

© 2011, Isabel Allende

© 2013, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A.
aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2013

3. basım: Aralık 2021, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 500 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Emrah İmre

Dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Beyza Ceylan / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-5573-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750755736

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ISABEL ALLENDE

MAYA'NIN
GÜNLÜĞÜ

ROMAN

İspanyolca aslından çeviren

İnci Kut

♥can

Isabel Allende'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ruhlar Evi, 1990

Eva Luna, 1990

Eva Luna Anlatıyor, 1991

Aşktan ve Gölgeden, 1992

Sonsuz Düzen, 1993

Paula, 1995

Aphrodite, 1999

Kaderin Kızı, 2000

Sararmış Bir Fotoğraf, 2002

Yüreğimdeki Ülkem, 2004

Zorro, 2005

Canım Sevgilim Inés, 2009

Denizin Altındaki Ada, 2010

Günlerin Getirdiği, 2011

Cinayet Oyunu, 2015

Japon Sevgili, 2017

ISABEL ALLENDE, 1942 yılında Peru'nun başkenti Lima'da doğdu. Ancak birkaç yıl sonra ailesi Şili'ye göç etti. Isabel Allende, amcası Salvador Allende'nin 1973'te öldürülmesinden sonra ailesiyle birlikte Venezuela'ya sığınmak zorunda kaldı. 17 yaşında gazeteciliğe başlayan Allende, bir süre sonra San Francisco'ya yerleşti. 1982'de yayımlanan ilk romanı *Ruhlar Evi*'ni, 1984'te *Aşkdan ve Gölgeden*, 1985'te *Eva Luna* adlı romanları, 1989'da *Eva Luna Anlatıyor* adlı öykü kitabı izledi. *Sonsuz Düzen* adlı romanı 1991'de, *Paula* 1994'te, *Kaderin Kızı* 1999'da, *Sarımsık Bir Fotoğraf* 2000'de, *Yüreğimdeki Ülkem* 2003'te yayımlandı. Allende 2002-2004 yılları arasında *Canavarlar Kenti*, *Altın Ejder Krallığı* ve *Pigmeler Ormanı* adlı romanlardan oluşan gençlik üçlemesini kaleme aldı. Allende, gerçekçi bir anlatım ve siyasal bir yaklaşımla büyülmüş gerçekçiliğin gerçeküstücü geleneğini ustaca kaynaştırdı.

İNCİ KUT, lise öğrenimini 1960'ta Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Varşova Üniversitesi İspanyol Filolojisi bölümlerinden mezun oldu. İspanyol dili ve grameri üzerine sözlükler ve dilbilgisi kitapları yayımladı. 1990 yılından başlayarak Miguel Delibes, Gabriel García Márquez, Isabel Allende, Mario Vargas Llosa, José Mauro de Vasconcelos ve Jose Saramago gibi İspanyol, Portekizli ve Güney Amerikalı yazarların roman ve öykülerini Türkçeye kazandırdı.

Klanımın yeniyetmelerine:
Alejandro, Andrea, Nicole, Sabrina,
Aristotelis ve Achilleas'a

*Tell me, what else should I have done?
Doesn't everything die at last, and too soon?
Tell me, what is it you plan to do
With your one wild and precious life?*

Söyle bana, ne yapmalıydım daha başka?
Sonunda ölmüyor mu her şey, hem öylesine erken?
Söyle bana, nedir yapmayı tasarladığın
o eşsiz, vahşi ve değerli yaşamınla?

MARY OLIVER
"The Summer Day"

YAZ
Ocak, Őubat, mart

Bir hafta oluyor, büyükannem San Francisco havaa-
lanında beni gözleri yaşarmadan kucaklayarak –hayatı-
ma birazcık değer veriyorsam, düşmanlarımın beni artık
aramadıklarından emin olana– kadar tanıdık hiç kimsey-
le iletişim kurmamamı bir kez daha tembihledi. Berke-
ley Bağımsız Halk Cumhuriyeti’nin tüm sakinleri gibi be-
nim Ninim de biraz paranoyaktır, hükümetin adamları
ve uzaylılar hep onların peşindedirler, ama benim duru-
mumda hiç de abartmıyordu; ne önlem alınsa azdı. Se-
kiz yaşımdan başlayarak kaderimin tersine döndüğü on
beş yaşıma kadar yaptığım gibi hayatımın günlüğünü
tutayım diye yüz yapraklı bir defter verdi bana, “Sıkıntı-
dan patlayacak kadar boş vaktin olacak, Maya. Yaptığım o
müthiş aptallıkları yazmak için bunu fırsat bil, bakalım
yaptıklarının bilincine varabilecek misin?” dedi bana.
Bende bir sürü günlük vardır; büyükbabamın yapışkan
bantla sarılı olarak yazı masasının gözünde kilit altında
tuttuğu, şimdi de Ninimin yatağının altındaki bir ayak-
kabı kutusunun içinde sakladığı günlükler. Bu seferki 9
numaralı defterim olacak. Kişiliğimdeki düğümleri çö-
zecek şifreleri içerdiklerinden, psikanaliz yaptırdığım
zaman işime yarayacaklarına inanır Ninim; ama onları
okumuş olsaydı, Freud’u bile şaşırtabilecek bir yığın ma-

salla dolu olduklarını bilirdi. Aslında büyükannem, hayatlarını saat hesabıyla kazanan profesyonellere prensip olarak hiç güvenmez. Ama yine de psikiyatrlar konusunda bir istisna uygular, çünkü onlardan biri depresyonda ve ölümlerle iletişim kurmaya kalkıştığında büyüünün tuzaklarından kurtarmıştı onu.

Defteri kullanmaya hiç niyetim olmadığı halde onu gücendirmemek için alıp sırt çantama koymuştum, ama burada zamanın geçmek bilmediği doğruymuş, yazı yazmak da vakit geçirmenin bir biçimi. Sürgünün bu ilk haftası uzun geldi bana. Haritada neredeyse görünmeyen ve tam Ortaçağ'da yaşayan küçücük bir adadayım. Hayatım hakkında yazmak bana çok karmaşık geliyor, çünkü ne kadarını anımsadığımı, ne kadarının hayal gücümün ürünü olduğunu bilemiyorum; çıplak gerçekler can sıkıcı olabilir, bu yüzden de farkına bile varmadan onları değiştiriyor ya da abartıyorum, ama bu kusurumu düzeltmeye ve gelecekte olabildiğince az yalan söylemeye niyetliyim. İşte böylelikle şu anda, Amazonlardaki Yanomamölerin bile bilgisayar kullandıkları bir zamanda, ben oturmuş elle yazıyorum. Bu hem vakit alıyor, hem de elyazım Kiril harflerine benziyor olsa gerek, çünkü ben kendim bile çözemiyorum, ama sayfalar doldukça giderek düzeleceğini varsayıyorum. Yazı yazmak bisiklete binmek gibidir; insan yıllarca eline kalem almasa bile unutulmaz. Ne de olsa bir düzen gerektiğinden kronolojik olarak ilerlemeye çalışıyorum, hem bunun kolay olacağını sanmıştım, ama ipin ucunu kaçıyorum, konuyu dağıtıyorum ya da birkaç sayfa geçtikten sonra önemli bir şey geliyor hatırıma ama onu araya sokmanın bir yolunu bulamıyorum. Belleğim halkalar ve helezonlar çiziyor, trapezciler gibi atlayıp duruyor.

Benim adım Maya Vidal, on dokuz yaşımdayım, cinsiyetim kız, bekârım, sevgilim yok, ama fırsat çıkmadığından, yoksa kılı kırk yardığımdan değil, California’da Berkeley’de doğdum, Amerikan pasaportum var, şu anda geçici olarak dünyanın güneyindeki bir adada sığınmacıyım. Bana Maya adını koymuşlar çünkü Hindistan Ninime pek çekici gelir, annemle babamın da, önlerinde düşünenecek dokuz ayları olmasına karşın, akıllarına başka bir isim gelmemiş. Hindu dilinde *maya* “büyü, hayal, düş” anlamlarına geliyormuş. Benim kişiliğimle hiç ilgisi olmayan şeyler. Attila olsaydı daha uygun olurdu, çünkü ayağımy bastığımy yerde ot bitmez. Benim hikâyem Şili’de büyükannemin, yani Ninimin yanında, ben doğmadan çok önce başlar, çünkü o göç etmiş olmasaydı, ne Papime âşık olabilir ne de California’ya yerleşirdi, babam annemi tanıyamazdı, ben de ben olmazdım, çok farklı Şilili bir kız olurduym. Görünüşüm nasıl mı? Bir seksen bo-yundayım, futbol oynadığımda elli sekiz kiloyum, kendime dikkat etmezsem çok daha kiloluyum, bacaklarım kaslı, ellerim sakar, gözlerim günün saatine göre mavi ya da gri ve sanıyorum sarışınım, ama saçımın doğal rengini yıllardan beri görmediğim için bundan pek emin değilim. Zeytuni teni ve gözlerinin altında ona sefih bir yaşam sürüyormuş havası veren o kara kara halkalarıyla büyükannemin egzotik görünümünü hiç almamışım, tıpkı bir torero kadar yakışıklı ve aynı derecede kibirli olan babama da hiç çekmemişim; büyükbabama da –o harika Papime– hiç benzemiyorum, çünkü ne yazık ki o benim biyolojik dedem değil, Ninimin ikinci kocası.

Anneme benziyorum ben, en azından boy bos ve ten rengi olarak. Aklım her şeye ermeye başlamadan önce sandığım gibi annem Laponyalı bir prenses değilmiş; ticari uçaklarda pilot olan babamın havadayken âşık olduğu Danimarkalı bir hostesmiş. Babam evlenmek için faz-

la gençmiş, ama onun hayatının kadını olduğunu aklına koymuş bir kere, teklifini bıkkınlıktan kabul edene kadar da inatla peşinden ayrılmamış. Ya da belki hamileydi. Her neyse, evlenmişler ve daha bir haftaya varmadan pişman olmuşlar, ama ben doğana kadar birlikte olmuşlar. Ben doğduktan birkaç gün sonra, kocası uçuştayken, anem bavullarını toplamış, beni küçük bir battaniyeye sarmalayarak bir taksiye atladığı gibi kaynanasını ziyarete gitmiş. O sırada Ninim, Körfez Savaşı'nı protesto etmek için San Francisco'da bulunuyormuş, ama Papim evdeymiş; gelininin, koşup kendisini beklemekte olan taksiye binmeden önce, fazla bir açıklama yapmadan kendisine uzattığı çıkını almış. Kız torunu o kadar ufacıkmış ki büyükbabanın tek eline sığabiliyormuş. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra Danimarkalı gelin postayla boşanma evraklarını, fazladan bir de kızının velayetinden vazgeçtiğini gösteren belgeyi yollamış. Annemin adı Marta Otter, sekiz yaşımıdayken büyükannemle büyükbabam beni Danimarka'ya götürdükleri yaz görmüştüm onu.

Şili'deyim şimdi, büyükannem Nidia Vidal'in ülkesi burası, okyanusun toprağı kemire kemire yediğı, Güney Amerika anakarasının da adeta adalardan taneler döktüğü yer. Tam olarak söylemek gerekirse, Göller Bölgesi'nin bir bölümünü oluşturan Chiloé Adası'ndayım: ülkenin güneyinde, 41 ve 43'üncü paraleller arasında, aşağı yukarı dokuz bin kilometrekarelik bir yüzölçümüne ve hepsi de benden kısa boylu olan yaklaşık iki yüz bin kişilik nüfusa sahip bir takımada burası. Yöre Yerlilerinin konuştuğu Arokan dilinde Chiloé, siyah kafalı cırtlak bir martı türü olan *cáhuil* anlamına geliyormuş, ama aslında ahşap ve patates ülkesi denmeliymiş buraya. Daha kalabalık şehirlerin bulunduğu Chiloé Adası'ndan başka, pek çoğunda oturulmayan ufak ufak bir sürü adacıklar var. Bunların bazıları üçlü ya da dörtlü gruplar halinde, bir-

birlerine de o kadar yakın ki deniz alçaldığı zaman karalar birleşmiş, ama onlardan birine gitme şansına henüz erişemedim; deniz sakinken motorlu sandalla en yakın kasabaya kırk beş dakika uzaklıkta kalıyorum ben.

California'nın kuzeyinden Chiloé'ye kadar olan yolculuğum, büyükannemin o soylu sarı Volkswagen'yle başladı, 1999'dan beri on yedi kez darbe yemiş, ama Ferrari gibi hız yapan bir arabadır o. Tam kış ortasında yola çıktık, San Francisco körfezinin renklerini yitirdiği, manzaranın da fırçayla beyaz, siyah, gri tonlarında boyanmış gibi görüldüğü o rüzgârlı ve yağmurlu günlerden biriydi. Büyükannem, soluk soluğa, direksiyona sanki bir can simidiymiş gibi sarılmış, kendine göre araba kullanıyordu, gözlerini yoldan çok bana çevirerek son tembihlerini yapmakla meşguldü. Beni tam olarak nereye yollayacağını henüz açıklamamış, ortadan kaybolmam için plan yaparken söylediği tek şey Şili olmuştu. Arabadayken ayrıntıları açıklayarak ucuza basıldığı belli olan küçük bir turistik rehber tutuşturdu elime.

“Chiloé mi? O da neresi?” diye sordum.

“Gerekli her tür bilgi orada var,” dedi, kitapçığı işaret ederek.

“Çok uzak bir yer gibi görünüyor...”

“Ne kadar uzağa gidersen o kadar iyi. Chiloé'de güvendiğim bir dostum var, adı Manuel Arias, bu dünyada, Mike O'Kelly'nin dışında, seni bir ya da iki yıl saklamasını istemeye cesaret edebileceğim tek kişidir o.”

“Bir ya da iki yıl mı? Sen aklını kaçırmışsın, Nene!”

“Bak ufaklık, insanın kendi hayatı üzerinde hiçbir söz hakkına sahip olmadığı zamanlar vardır, olaylar öylesine gelir geçer. Bu da o zamanlardan biri,” diye açıkladı, burnunu ön cama yapıştırıp nerede olduğunu anlamaya çalışarak, otoyolların karmaşası içinde körü körüne direksi-

yon sallarken. Telaş içinde havaalanına vararak duygusallığa yer vermeden birbirimizden ayrıldık; ondan bana kalan son görüntü, yağmurun altında aksıra tıksıra uzaklaşan Volkswagen oldu. Pencere kenarı ile buram buram kavrulmuş yerfıstığı kokan tombul bir hatunun arasına sıkışmış bir halde, Dallas'a kadar birkaç saatlik bir yolculuk yaptım, sonra da başka bir uçakla on saatte Santiago'ya uçtum, uykusuz ve acıkmış bir halde geçmişi hatırlıyor, düşünüyor, manzaraların güzelliğini, ahşap kiliseleri ve kırsal hayatı anlata anlata bitiremeyen Chiloé kitapçığını okuyordum. Hayretler içinde kalmıştım. İçinde bulunduğumuz 2009 yılının 2 Ocak sabahı, masif, sonsuz ve uçsuz bucaksız And Dağları'nın mor tepeleri üzerinde portakal renkli bir gökyüzünde güneş doğarken, kaptan pilot inceceğimiz duyurusunu yaptı. Çok geçmeden yemyeşil bir vadi, sıra sıra ağaçlar, ekili çiftlikler, ta uzaklarda da büyükannemin ve babamın doğdukları, ailemin geçmişinden gizemli bir şeyler saklayan Santiago şehri görüldü.

Büyükannemin geçmişinden pek az şey bilirim, sanki hayatı Papimi tanıdığına başlamış gibi geçmişinden pek ender söz ederdi. İlk kocası Felipe Vidal 1974'te, Salvador Allende'nin sosyalist hükümetini devirerek ülkede bir diktatörlük kuran askerî darbeden birkaç ay sonra Şili'de ölmüş. Büyükannem dul kalınca, böyle bir baskı rejimi altında yaşamak istemediğine karar vererek oğluyla, yani babam Andrés'le birlikte Kanada'ya göç etmiş. Babam çocukluğunu pek az hatırlayabildiğinden bu hikâyeye pek fazla bir şey ekleyebilmiş değildir, ama elinde yalnızca üç fotoğrafı kalmış olan babasını hâlâ saygıyla anar. "Artık bir daha geri dönmeyeceğiz, öyle değil mi?" diye sormuş Andrés, onları Kanada'ya götüren uçakta. Bu bir soru değil, bir suçlamaymış. Dokuz yaşındaymış, son aylarda ansızın olgunlaşmış ve kendisine bir

açıklama yapılmasını istiyormuş, çünkü annesinin yarım yamalak gerçekler ve yalanlarla kendisini korumaya çalıştığıнын farkındaymış. Babasının ani bir kalp kriziyle öldüğü ve cenazesini görüp vedalaşmasına fırsat kalmadan defnedilmiş olduğu haberini büyük bir metanetle kabul etmiş. Çok geçmeden de kendini Kanada'ya giden bir uçağın içinde bulmuş. "Elbette geri döneceğiz, Andrés," diye güvence vermiş ona annesi, ama o inanmamış.

Toronto'da Göçmen Komitesi'nin gönüllüleri onları karşılamış, uygun üst baş sağlayarak yatakları yapılı, buzdolabı dolu olan dayalı döşeli bir daireye yerleştirmişler. Erzakın yettiği ilk üç gün boyunca ana oğul, yalnızlıktan tir tir titreyerek orada kapalı kalmışlar, ama dördüncü gün iyi İspanyolca konuşan bir sosyal hizmetler görevlisi onları ziyarete gelerek Kanada'da oturan her kişinin yararlandığı haklarla ilgili bilgiler vermiş onlara. Her şeyden önce yoğun İngilizce dersleri almışlar ve çocuk uygun bir okula yazdırılmış; sonra Nidia, çalışmadan devletten sadaka almanın utancına katlanmamak için şoför olarak bir iş bulmuş. Ninim için hiç de uygun olmayan bir işmiş bu; bugün bu kadar berbat araba kullanıyorsa, o zamanlar bin beter olsa gerek.

Kanada'nın kısacık sonbaharı yerini kışın kutup soğuklarına bırakmış, adı artık Andy olan Andrés için harika bir şeymiş bu, buz pateni ve kayak yapmayı öğrenmiş, ama ne bir türlü ısınabilen ne de hem kocasını hem de ülkesini kaybetmiş olmanın hüznünü üstünden atabilen Nidia için dayanılmaz bir şeymiş. Tereddütle gelen ilkbahar, eskiden kaskatı karla kaplı yerlerde bir gece içinde sanki serapmış gibi çıkıveren çiçekleriyle bile onun keyfini yerine getirememiş. Kendini köklerinden kopmuş gibi hissediyor, diktatörlüğün on altı yıl süreceğini aklının ucundan bile geçirmeden, biter bitmez Şili'ye geri dönme fırsatını bekleyerek bavulları hazır tutuyormuş.

Nidia Vidal, günleri ve saatleri sayarak birkaç yıl kalmış Toronto'da, ta ki sonunda II. Paul Ditson'ı, yani benim Papimi tanıyana kadar; Berkeley'deki California Üniversitesi'nde profesör olan Papim, şiirsel birtakım hesaplar ve hayal gücünün zoruyla varlığını kanıtlamaya çalıştığı kaypak bir gezegen hakkında bir dizi konferans vermek üzere gitmişmiş Toronto'ya. Papim, ezici bir beyaz çoğunluğun elinde bulunan bir meslekte az sayıdaki Afro-Amerikalı astronomlardan biriydi, kendi alanında bir otoriteydi, bir sürü kitabın da yazarıydı. Gençliğinde Kenya'daki Turkana Gölü'nde, yöredeki eski megalitleri inceleyerek bir yıl geçirmiş ve arkeolojik bulgulara dayanarak, bu bazalt sütunların astronomik gözlem yerleri olduğu ve Hıristiyanlıktan üç yüz yıl önce Borana ay takvimini belirlemek için kullanıldığı, Etiyopya ve Kenya'daki çobanlar arasında hâlâ da kullanıldığı kuramını geliştirmişti. Afrika'dayken gökyüzünü önyargısız olarak gözlemlemeyi öğrenmiş, işte o göze görünmez gezegenin varlığından da böyle başlamış kuşkulanmaya, sonra da en güçlü teleskoplarla gökyüzünde onu boş yere arayıp durmuş.

Toronto Üniversitesi onu konuk akademisyenlere ayrılmış olan bir süite yerleştirmiş, bir acente aracılığıyla ona bir de araba tutmuş; böylece orada kaldığı sürece ona eşlik etmek Nidia Vidal'e düşmüş. Büyükbabam, şoförünün Şilili olduğunu öğrenince, Şili'deki La Silla Gözlemevi'nde bulunduğunu, Güney Yarıküre'deyken kuzeyde Küçük Macellan Bulutu ve Büyük Macellan Bulutu gibi bilinmedik takımyıldızların görüldüğünü, bazı yerlerde gecelerin tertemiz, iklimin kupkuru olduğunu, o kadar ki gök kubbeyi incelemek için havanın ideal olduğunu anlatmış. Gökadaların tıpkı örümcek ağlarına benzer biçimlerde gruplaştıkları da işte böyle keşfedilmiş.

Benim adım Maya Vidal, on dokuz yaşındayım, cinsiyetim kız, bekârim, sevgilim yok, ama fırsat çıkmadığından, yoksa kılı kırk yardığımdan değil, California'da Berkeley'de doğdum, Amerikan pasaportum var, şu anda geçici olarak dünyanın güneyindeki bir adada sığınmacıyım. Bana Maya adını koymuşlar çünkü Hindistan Neneme pek çekici gelir, annemle babamın da, önlerinde düşünecek dokuz ayları olmasma karşın, akıllarına başka bir isim gelmemiş. Hindu dilinde maya "büyü, hayal, düş" anlamlarına geliyormuş. Benim kişiliğimle hiç ilgisi olmayan şeyler. Atilla olsaydı daha uygun olurdu, çünkü ayağımı bastığım yerde ot bitmez.

Isabel Allende, California'dan Las Vegas'a, oradan Şili'deki Chiloé Adası'na kadar uzanan bir macera anlatıyor *Maya'nın Günlüğü*'nde. Geçmişle şimdinin, yaşamla ölümün, ümitle ümitsizliğin kucaklaştığı bu büyülü macera, Allende'nin ışıklı, rüzgârlı anlatımıyla hayat buluyor. Modern bir genç kızın sıra dışı şartlar altında olgunlaşmasının öyküsü, Maya'nın tutku ve ıstırap dolu anılarında adım adım gözler önüne seriliyor.

#ailesırları #ıçeyolculuk #yeraltdünyası #şili #hayattakalmamücadelesi #göçmenlik

 can

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5573-6

9 789750 755736